

ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТОВАРІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СУДОВОЇ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Ірина Леонідівна НАЙВЕР,

*кандидат технічних наук, судовий експерт
Львівського науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС
<https://orcid.org/0000-0002-1252-5029>*

В умовах проведеної в Україні правової реформи ускладнюються завдання не тільки по розкриттю скоєних злочинів, а також доведення вини конкретних осіб як на стадії попереднього розслідування, так і на стадії судового розгляду кримінальних справ.

У кримінальному судочинстві проблема призначення і проведення експертиз займає особливе місце. Вона була і до теперішнього часу залишається досить актуальною, оскільки важлива роль в доведенні вини особи, яка вчинила злочин, належить саме експертизі.

Стрімке зростання потреб сучасного суспільства в використанні спеціальних знань, як у рамках судочинства, так і поза цими рамками дозволяє розглядати судову експертизу, як самостійний і найбільш перспективний механізм захисту прав і свобод громадян, а також інтересів держави.

Необхідно звернути увагу на те, що під час призначення судових експертиз виникає чимало проблемних питань, вирішення яких сприятиме ефективнішій діяльності експертних установ та експертів та їх взаємодії з органами досудового розслідування та суду [1].

При розслідуванні та судовому розгляді кримінальних та цивільних справ, часто виникає необхідність у використанні спеціальних знань в галузі товарознавства, а саме в судово-товарознавчій експертизі.

Таким чином, судова товарознавча експертиза - це проведення спеціального дослідження, що потребує глибоких знань у тій чи іншій галузі.

Характерними особливостями сучасного ринку нашої держави є завантаженість його іноземними товарами не найкращої якості, які потрібно ідентифікувати, для відповідного встановлення ринкової вартості [2].

Судово-товарознавчі експертизи проводять для розслідування кримінальних справ, які стосуються розкрадання державного, суспільного або приватного майна, скоєння злочинів (крадіжок), фальсифікацію продукції, недобросовісну конкуренцію тощо) і цивільних справ (вирішення господарських суперечок, відшкодування збитків при пошкодженні майна тощо). Вони призначаються у тих випадках, коли судовому експерту надається перелік завдань, які вирішує судова товарознавча експертиза.

Перед експертом ставиться перелік завдань, які пов'язані з відповідністю якості товарів приписам нормативних документів, сертифікатами якості або еталонним зразкам; встановлення змін якості товару, які сталися внаслідок псування об'єкта, присутності дефектів та їх відображення на

якості продукції; встановлення відповідності характеристик, які зазначені в інформації про продукцію, яка зафіксована на упаковці товару (етикетці, ярлику, самому виробу); визначення ринкової вартості товару, а також зміни вартості внаслідок порушення його фактичного стану; аналіз зміни якості продукції в результаті впливу певних факторів; визначення порушень, допущених при оформленні супровідної документації, що призвели до недотримання прав споживачів; встановлення фактів порушення господарської діяльності організації, що призвели до виробництва і продажу товарів неналежної якості.

Сутність судово-товарознавчої експертизи полягає в тому, щоб за допомогою спеціальних товарознавчих досліджень першочергово ідентифікувати об'єкти дослідження, вивчити їх споживні властивості, визначити фактичний стан їх якості та на основі цього обґрунтувати вартість наданих на дослідження об'єктів, а результати експертизи оформити висновком експерта.

Висновок експерта є одним з джерел доказів, передбачених процесуальним законодавством, і, не маючи наперед встановленої сили, підлягає обов'язковій оцінці суб'єктами доказування. Оскільки в переважній більшості випадків при проведенні експертизи досліджуються об'єкти, у виявленні і вилученні яких експерт участі не бере, один із важливих компонентів оцінки висновку – перевірка дотримання процесуального порядку одержання (виявлення, фіксація, вилучення, упаковки) досліджуваних речових доказів, документів та зразків [1].

Термін «ідентифікація» (від лат. *identificare* – ототожнювати) визначається, як ототожнення, порівняння чого з чимось. При ідентифікації товарів встановлюється збіжність досліджуваних товарів аналогам, які мають ту ж сукупність споживних властивостей чи опису товарів на маркуванні, товаросупровідних та нормативних документах [3].

Розрізняють такі види ідентифікації товарів – асортиментну (видову), якісну (кваліметричну), партійну [3].

Асортиментна (видова) встановлює відповідність назви товару його асортиментній характеристиці, що зумовлює вимоги, які висуваються до товару. Цей вид ідентифікації застосовується для підтвердження відповідності товару при усіх видах оцінної діяльності, але особливе значення вона має при товарознавчій експертизі.

Якісна – встановлює відповідність вимогам якості, передбаченим відповідними нормативними документами. Дозволяє виявити відповідність товарному сорту чи іншим градаціям якості, які вказані на маркуванні чи в супровідних документах.

Партійна ідентифікація – один із найбільш складних видів діяльності, під час якої встановлюється належність наданої частини товару (проби, зразка, одиничних екземплярів) до конкретної товарної партії. Складність полягає в тому, що в більшості випадків відсутні чи не досить надійні критерії для ідентифікації.

При проведенні судової товарознавчої експертизи використовують види ідентифікації об'єктів дослідження, залежно від питань зазначених у матеріалах кримінального провадження, що вимагає багатосторонніх досліджень експертами-товарознавцями. Результати ідентифікації того чи ін-

шого об'єкта дослідження аналізуються і на основі цього аналізу роблять відповідні висновки.

Ідентифікації товарів притаманні функції: показова – ототожнює представлений зразок товару з конкретним найменуванням, ґатунком, маркою, типом, а також товарною партією; інформаційна – доводить інформацію до суб'єктів ринкових відносин; підтверджувальна – відповідність асортиментної характеристики товару інформації, яку зазначено на маркуванні та товаросупровідних документах, тобто справжність товару; управлінська, яка є одним з елементів системи якості товару [3].

Критеріями ідентифікації є характеристики товарів за певними показниками (органолептичними, фізико-хімічними, мікробіологічними), які дають можливість ототожнювати найменування представленого товару з найменуванням, зазначеним на маркуванні або в нормативних, товаросупровідних документах [4]. Інколи органолептичні і фізико-хімічні показники об'єктів дослідження не відповідають вимогам перевіряння і об'єктивності, тоді необхідно застосовувати комплекс взаємодоповнюючих критеріїв ідентифікації, які відповідають вимогам: типовості для конкретного виду чи однорідної групи продукції; об'єктивності чи порівнюваності; перевірюваності.

Проводячи дослідження за судовою товарознавчою експертизою, експерт в першу чергу вивчає маркування об'єктів дослідження, що нанесено безпосередньо на них або міститься на ярликах чи етикетках. Регламентація маркування, як засобу ідентифікації продукції, здійснюється на основі нормативних документів.

Також проводячи дослідження виробів, маркувальних позначок, зразків, експерти-товарознавці працюють із документами, в яких відображено стан товару; різні процеси, які з ним відбуваються; здійснення товарних операцій (приймання, розбракування, розсорткування, реалізація) та надано додаткову інформацію щодо товару.

Слід зазначити, що засобами ідентифікації об'єктів дослідження, є маркування товарів та документи: нормативні (стандарти, ТУ тощо) і технічні (креслення, інструкції з експлуатації, споживання тощо) [4].

Ідентифікація об'єктів дослідження повинна носити характер комплексної оцінки, з якої найбільше значення мають критерії типовості до конкретного виду продукції, порівнюваності та перевірюваності. У діючих нормативних документах такі критерії часто відсутні, тому постає необхідність розробити спеціальні критерії ідентифікації, які б слугували для експертів товарознавців, при проведенні судових товарознавчих експертиз.

Отже, експертна діяльність в галузі товарознавства в Україні потребує вдосконалення певних видів ідентифікації об'єктів дослідження, що може суттєво підвищити рівень захисту національного ринку від надходження фальсифікованої та недоброякісної продукції, а також отримувати результати експертиз, які відповідатимуть принципам законності, об'єктивності і повноти досліджень.

Список використаних джерел:

1. Кулик Я. О. Проблеми призначення судової експертизи у кримінальному провадженні: веб-сайт URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.16.68.html> (дата звернення: 25.05.2021).
2. Лозовий А. І., Донцова О. С., Бобрицький С. М., Стебіх О. І. Методика визначення вартості майна: методика. Х.: СПДФО Данюк А. І., 2004. 112 с. (Реєстрац. код 12.1.15).
3. Коломієць Т. М, Притульська Н. В., Романенко О. А. Експертиза товарів : підручник. Київ : Нац. торг.-екон. ун-т, 2001. 274 с.
4. Полікарпов І. С., Закусілов А. П. Ідентифікація товарів : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 344 с.